

TALOUSNEUVOSTO

23.8.2017

Kokousmuistio 5/2017

Aika 23.8.2017 klo 8.00–9.30

Paikka Pääministerin virka-asunto Kesäranta

Läsnä Sipilä Juha, puheenjohtaja
Berner Anne
Eloranta Jarkko
Fjäder Sture
Häkämies Jyri
Koskinen Jari
Lindström Jari
Lintilä Mika
Marttila Juha
Mattila Pirkko
Palola Antti
Pentikäinen Mikael
Penttilä Risto E.J.
Soini Timo (8.45 saakka)
Hetemäki Martti (at.)
Lahtinen Markus (at.)
Lehtomäki Paula (at.)
Sinko Pekka (s.)

1 Kokouksen avaus

Pääministeri avasi kokouksen klo 8.00 ja totesi päivän aiheena olevan valtion tulo- ja menoarvio vuodelle 2018, josta alustaa valtiosihteeri Martti Hetemäki valtiovarainministeriöstä. Kokouksen aluksi käydään keskustelu työmarkkinoiden neuvottelukierroksen näkymistä.

Ennen varsinaista kokousasiaa pääministeri kertasi vaikutelmiaan Turun tragedian ja erityisesti sen hoitamiseen liittyvän viranomaistoiminnan osalta, joka oli ollut esimerkittelistä. Pääministeri pyysi jäseniä välittämään kiitokset haastavassa tilanteessa ammattitaitoista työtä tehneille poliisi-, pelastus- ja hoitohenkilöstölle.

2 Työmarkkinoiden neuvottelukierroksen näkymät

Keskusteltiin syksyn liittokierroksen näkymistä, neuvotteluprosessista ja eri osapuolten odotuksista palkankorotusten ja ns. laadullisten kysymysten osalta. Keskusjärjestöillä ei ole suoranaista roolia neuvotteluissa, mutta ne pyrkivät koordinoimaan omien jäsenliittojensa neuvottelutavoitteita erityisesti laadullisten kysymysten ja osittain myös makrotaloutta koskevien lähtökohtien osalta.

Vientialojen liitot ovat vähitellen aloittamassa neuvottelujaan ja tältä osin edellytykset vientialojen vetämän maltillisen liittokierroksen synnylle ovat periaatteessa olemassa. Virinnyt talouskasvu voi yhtäältä synnyttää paineita palkankorotuksiin, mutta voi toi-

saalta tukea myös palkkamalattia, koska molemmat osapuolet haluavat päästä ripeästi sopimukseen ja hyötymään talouden hyvästä vedosta. Kilpailukyky sopimukseen liittyvän julkisen sektorin lomarahojen leikkauksen koetaan osassa työmarkkinakenttää edellyttävän jonkinlaisia kompensatioita palkkaratkaisuissa. Tämä voi muodostua yhdeksi neuvotteluja vaikeuttavaksi tekijäksi. Verokevennykset tukisivat maltillisia sopimuskorotuksia. Merkittäviin veronkevennyksiin ei kuitenkaan ole varaa, koska julkisessa taloudessa on jo varauduttava tuleviin negatiivisiin shokkeihin. Verokevennykset tehtäisiin käytännössä velaksi.

3 Valtion tulo- ja menoarvio vuodelle 2018

Martti Hetemäki käsitteli alustuksessaan (liite 1) taloustilanne, budjetin pääkohtia sekä erityisesti työmarkkinoiden toimintaan ja työllisyyskehitykseen liittyviä ajankohtaisia haasteita. Talouskasvu euroalueella, USA:ssa, Kiinassa ja Japanissa on nyt vakaata. Geopolitiikkaan, protektionismiin ja rahoitusvakauteen liittyvät riskit eivät ole kuitenkaan poistuneet. Suomen talouskasvu on laaja-alaista. Työttömien määrä on alentunut viimeksi kuluneen vuoden aikana nopeasti ja kattavasti maan eri osissa.

Valtiovarainministeriön budjettiesitys pohjautuu julkisen talouden suunnitelmaan sekä hallituksen aiemmin tekemiin päätöksiin. Tulot ilman nettolainanottoa ovat 52 miljardia euroa ja menot 55,4 miljardia euroa vuonna 2018. Alijäämä on näin ollen 3,4 miljardia euroa ja supistuu selvästi edellisvuodesta. Velkaantuminen jatkuu, mutta velan suhde BKT:een kääntyy vallitsevan ennusteen mukaan laskuun vuonna 2019.

Työllisyysaste on noussut, mutta lähtötaso on Suomessa hyvin alhainen erityisesti nuoremmissa, alle 39-vuotiaiden ikäluokissa ja ilman perusasteen tutkintoa olevilla. Yksikötyökustannusten nousu on taittunut ja kääntynyt laskuun mm. kilpailukyky sopimuksen ansiosta. Avoimien työpaikkojen määrä on kasvanut nopeasti ja niitä on Suomessa poikkeuksellisen paljon suhteessa työttömiin työnhakijoihin. Halukkuus muuttaa työn vuoksi on liian matala. Avoimet työpaikat ja työttömät on saatava kohtaamaan nykyistä paremmin.

4 Keskustelu

Alustuksen pohjalta käydyssä keskustelussa nousi esiin muun muassa seuraavia kysymyksiä ja näkökulmia:

- Kilpailukyky sopimus näkyy kiistatta positiivisena kehityksenä taloudessa, vaikka sen merkitystä usein julkisuudessa vähätellään. Sopimuksen eteen tehnyt uhraukset eivät ole olleet turhia.
- Positiivista kehitystä työmarkkinoilla edustaa uusien työnhakijoiden virta markkinoille ja siihen liittyvä piilotyöttömyyden supistuminen. Länsirannikolta lähtenyt positiivisen rakennemuutoksen aalto on vähitellen leviämässä myös muualle Suomeen. Uusiin työpaikkoihin liittyvää täsmäkoulutusta ja aikuiskoulutusta yleisemminkin täytyy edelleen kehittää.
- Budjetin laadinnan tilanne on sikäli otollinen, että paineita sen enempää finanssipoliittiseen elvytykseen kuin jarrutukseenkaan ei ole ja huomio voidaan kiinnittää rakenteellisten ongelmien lieventämiseen.
- Koulutusasteen aleneminen ja ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa jäävien nuorten korkea osuus on huolestuttava ilmiö. Siihen puuttumista esimerkiksi oppivelvollisuutta pidentämällä olisi syytä harkita. On myös syytä pohtia onko hyppäys peruskoulusta paljon itsenäisyyttä vaatimaan lukioon nykymallissa liian suuri ja tulisiko sitä madaltaa.

- Ammattikoulu-uudistus on tärkeä. Sen yhteydessä tulee kuitenkin välttää koulutusvastuun liiallista siirtämistä yrityksille, jotka kokevat sen usein lisäkustannuksena.
- Ikääntymiseen liittyvät hoito- ja hoivamenot kasvavat lähivuosina nopeasti, kun suuret ikäluokat saavuttavat 75-vuoden iän. Ikäihmisten yksinäisyys nousee lähitulevaisuudessa yhä suuremmaksi ongelmaksi.
- Perhevapaiden kehittäminen olisi tärkeää naisten työllisyysasteiden kohottamiseksi. Ruotsia vastaavan naisten työllisyysasteen saavuttaminen merkitsisi noin 50 000 työpaikan lisäystä Suomessa. Naisten työllistymistä voitaisiin myös edistää lisäämällä yhteisvastuuta tilapäisen hoidon kustannusten jaossa.
- Työttömyysturvan kannustavuutta tulisi kehittää rohkeasti. Suunnitteilla oleva aktiivimalli on kuitenkin otettu osassa työntekijäkenttää huonosti vastaan. Malli pyrkii tukemaan erityisesti vähän koulutusta saaneiden työllistymistä ja sen markkinoimiseksi tarvitaan yhteisiä ponnisteluita.
- Työvoiman liikkuvuuden edistämiseksi tarvittaisiin mittava maankäytön ja kaa-voituksen kokonaisuudistus.

5 Kokouksen päättäminen

Talousneuvoston seuraava kokous pidetään poikkeuksellisesti tiistaina 19. syyskuuta klo 9.00–13.00 Smolnassa. Tarkemmasta ohjelmasta tiedotetaan lähiaikoina. Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 9.30.

Pekka Sinko
talousneuvoston pääsihteeri